

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.1(145).11
УДК 796:86:796.032

Дрюков О. В.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту
Хмельницький інститут соціальних технологій
Дрюков В. О.
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри теоретичних основ олімпійського та професійного спорту
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПОРТУ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ У КИТАЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СПОРТУ (ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД)

У статті розглянуто сутність та особливості державного регулювання функціонування спорту вищих досягнень у Китаї. Показано, що всю діяльність у сфері спорту, у тому числі у спорті вищих досягнень регулює закон КНР «Про спорт КНР». Основною організацією, що координує розвиток спорту вищих досягнень є Головне державне управління у справах спорту. Слід зазначити, що в умовах ринкових відносин і комерціалізації спорту вищих досягнень з ініціативи державного керівництва був змінений підхід до фінансової та організаційно-управлінської моделі розвитку спорту, яка передбачала як державне так і різні форми змішаного приватно-державного фінансування. Як показує наше дослідження спорт вищих досягнень у Китаї переходить від екстенсивної моделі розвитку до інноваційної. Таким чином, сучасна китайська модель спорту вищих досягнень на основі інноваційного управління демонструє гнучкий, творчий підхід, постійно коригуючи методи і форми перетворень.

Ключові слова: інновації, Китай, розвиток, спорт вищих досягнень

Driukov Oleksandr, Driukov Volodymyr. State regulation of elite sport functioning in China at the current stage of sport development (foreign experience). The article addresses the essence and peculiarities of state regulation of elite sport functioning in China. The elite sport in China holds pride of place in social life – politics, economics, international relations.

It is shown that all activities in the field of sport, including the elite sport, are regulated by the Law «On Sports of the People's Republic of China». In China, state regulation plays a significant role in elite sport functioning and development, one of the main instruments of which is the state budget. The highest governing body for sports development in China is the General Administration in Sports Affairs, which is headed by the President of the NOC of China. At the state level, a set of measures aimed at effective elite sport functioning and development is being developed and implemented. It should be noted that centralized management with strict administration of sports development in China has made sport too regulated and unattractive in market conditions. Therefore, in 2014 the government formulated a plan to accelerate the development of the sports industry, stimulate sports engagement, increase the social significance of sport called "Measures to accelerate the development of the sports industry and promote sports engagement". The program takes into account the implementation of a new state innovation strategy for elite sport development, which envisages investment in infrastructure, human resources, and research services in this area. According to this plan, the tax for large corporations that finance sport is reduced from 25 to 15%, whereas for the most active sponsors of sports – up to 3%. This plan has greatly contributed to the expansion of commercialization and professionalization of Chinese sport, attracting sponsors, especially for such sports events as football and basketball.

The conducted study has revealed that the Chinese government is making serious efforts for the successful and dynamic development of elite sport in the country. State regulation in this field of sport is characterized, above all, by the presence of special legislation, a system of state bodies with powers, a mechanism of regulation and control. One of the most peculiar features of the modern Chinese system of elite sport is the transition from an extensive model of development to an innovative one.

Keywords: innovation, China, development, elite sport

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні спорт вищих досягнень у Китаї перебуває у стадії інтенсивного підйому. Ця обставина визначила інтерес до вивчення адміністративно-управлінського регулювання сфери спорту вищих досягнень у Китаї, з подальшим визначенням перспективних шляхів вдосконалення системи спорту вищих досягнень в Україні.

Аналіз наукової і методичної літератури, що стосується організації та регулювання управління сферою спорту у Китаї [2, 6, 7 та ін.], вказує на необхідність вивчення адміністративного регулювання управління спортом вищих досягнень, що й обумовило проведення відповідного дослідження. Таким чином, цю проблему вивчено недостатньо, вона є актуальною, має практичну значущість та потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження – визначити основні адміністративно-управлінські аспекти розвитку спорту вищих досягнень у Китаї в сучасних умовах.

Методи дослідження. Аналіз науково-методичної літератури та документальних джерел, даних мережі

Інтернет, систематизація та узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У КНР спорт вищих досягнень займає важливе місце у соціальному житті – політиці, економіці, міжнародних відносинах та ін. Всю діяльність у сфері спорту, у тому числі у спорті вищих досягнень регулює закон КНР «Про спорт КНР», який прийнято у 1995 р. У Китаї значну роль у функціонуванні та розвитку спорту вищих досягнень відіграє державне регулювання, одним з основних інструментів якого є державний бюджет. Найвищим керівним органом розвитку спорту у Китаї є Головне державне управління у справах спорту, керівник якого одночасно є президентом НОК Китаю.

Ключову роль у розвитку спорту вищих досягнень у Китаї відіграло відновлення у 1979 р. членства у міжнародному олімпійському комітеті (МОК) і реалізацією розробленою у 1980 р. Головним державним управлінням у справах спорту олімпійської стратегії " JuguoTizhi", яка перекладається як «Вся країна підтримує спорт вищих досягнень» і була спрямована на якісне вдосконалення системи спорту вищих досягнень і завоювання медалей на Олімпійських іграх [4].

Модель розвитку спорту вищих досягнень, яку застосували у Китаї після прийняття олімпійської стратегії «JuguoTizhi» увібрала в себе все краще властиве радянській і східнонімецької (НДР) системам підготовки спортсменів високого класу з урахуванням національних традицій, культурних засобів і методів китайської медицини [2, 7].

Тріумфом даної системи спорту вищих досягнень був виступ китайських спортсменів на Іграх XXIX Олімпіади у Пекіні, де Китай здобув перше місце у загальнокомандному заліку.

Після Ігор XXIX Олімпіади у Китаї в умовах ринкових відносин і комерціалізації спорту вищих досягнень з ініціативи китайського держкерівництва був змінений підхід до фінансової та організаційно-управлінської моделі розвитку спорту, яка передбачала як державне так і різні форми змішаного приватно-державного фінансування.

Як показує наше дослідження спорт вищих досягнень у Китаї переходить від екстенсивної моделі розвитку до інтенсивної, або інноваційної.

Прикладом успішної взаємодії держави і бізнесу в умовах ринкових відносин може служити модернізація системи розвитку спортивного резерву, яка функціонувала з повним державним забезпеченням і адміністративно жорстким регулюванням і контролем організацій які здійснювали цю діяльність.

На поточний момент у Китаї функціонує чотири різних моделей системи підготовки спортивного резерву [3]:

1) Модель «ЮгуоТінсі» традиційна організаційно-управлінська система підготовки спортивного резерву в спеціалізованих спортивних школах, яка фінансується державними установами.

2) Модель «Венджу». Фінансування цієї моделі змішане, державно-приватне.

3) Модель «Чінхуа». Основними джерела фінансування підготовки спортсменів є кошти університетів та бізнесу.

4) Модель «Дін Цзюньхуей». Фінансування підготовки спортсмена повністю здійснюється сім'єю і всі доходи у майбутньому дістануться їй.

Таким чином, сучасна модель розвитку спортивного резерву у Китаї відображає тенденцію до ринкової орієнтації.

Становлення Китаю, як одного зі світових лідерів у сфері спорту вищих досягнень багато у чому сприяло створення високоефективної системи науково-методичного та медичного забезпечення (НМ та МЗ) підготовки спортсменів.

Керівництво КНР починаючи з 1980-х років послідовно реалізує продуману політику щодо науково-дослідного сектора у спорті вищих досягнень, де виділено три напрямки: 1) фундаментальні дослідження; 2) інноваційні, наукові дослідження; 3) практичне застосування даних досліджень.

В даний час у Китаї функціонує мережа наукових установ, як державних, так і приватних, розташованих у 33 адміністративно-територіальних одиницях Китаю, в завдання яких входить крім НМ та МЗ підготовки національних збірних команд, наукові дослідження в області біомеханіки, фізіології, психології, спортивного харчування, відновлення, профілактики спортивних травм, створення спортивної екіпіровки і спорудження і ряду інших [2].

Слід зазначити, що централізоване управління з жорстким адмініструванням розвитку спорту у Китаї зробили спорт занадто зрегульованим і непривабливим в умовах ринкових відносин. Тому у 2014 р. уряд намітив плани прискорення розвитку спортивної індустрії, стимулювання занять спортом, підвищення суспільної значущості спорту під назвою «Міри з прискорення розвитку спортивної індустрії і сприяння заняттям спорту».

Основні завдання програми [1]:

- держава припиняє надмірне регулювання ринку спортивних послуг і обмежує свою роль для забезпечення справедливих і конкурентних ринкових умов;

- держава надасть доступ приватному капіталу у спортивну галузь на додаток до своєї власності фінансової підтримки;

- держава буде підтримувати спортивну галузь у більш префекційному режимі.

Програма врахує реалізацію нової державної інноваційної стратегії розвитку спорту вищих досягнень, яка передбачає інвестиції в інфраструктуру, кадровий потенціал і наукове обслуговування даної сфери.

Згідно з цим планом податок для великих корпорацій, що фінансують спорт, зменшується з 25 до 15 %. Для тих, хто є найактивнішим спонсором спорту – до 3 %. Цей план багато в чому сприяв розширенню комерціалізації і професіоналізації китайського спорту, залученню спонсорів, особливо стосовно таких видів спорту, як футбол і баскетбол.

Нині Китай прагне до створення стійкої спортивної індустрії. Відповідно до цього плану, планують перетворити китайський спортивний бізнес у ринок вартістю 5 трильйонів юанів, що еквівалентно приблизно 815 млрд. дол. США до 2025 р. Внаслідок цього в спортивна індустрію у Китаї залучено великі інвестиції з приватного сектору. На сьогодні

спорт є одним із найдинамічніших секторів Китаю і складає 0,9 % ВВП на рік [1].

Окремий розділ програми присвячений спортивній реформі баскетболу і футболу. На матеріалі розвитку баскетболу планується розробка моделі інноваційного управління видами спорту. У плані реалізації стратегії особливе значення мають набути маркетингові інструменти роботи Китайської баскетбольної асоціації.

Таким чином, в країні проводиться масштабна політика спортивних реформ, спрямована на прискорення розвитку спортивної індустрії, підвищення суспільної значимості масового спорту, розвиток спорту вищих досягнень на основі інноваційного управління. Слід зазначити, що до теперішнього часу спорт вищих досягнень є пріоритетним питанням політики Китаю, про що свідчить розробка, і затвердження програми «Стратегічний план завоювання олімпійських золотих медалей у 2008 р.», який було розроблено для Ігор XXIX Олімпіади у Пекіні, знайшов своє продовження у «Стратегічному плані завоювання олімпійських золотих медалей у 2011 – 2020 рр.» [6].

Слід підкреслити, що сучасна китайська модель спорту вищих досягнень демонструє гнучкий, творчий підхід, постійно корегуючи методи і форми перетворень. Пошук цей йде постійно і рішення приймаються відповідно до доцільності та економічної реальності. Після отримання Пекіном права приймати XXIV зимові Олімпійські ігри 2022 р. у Китаї почалась реалізація «Плану розвитку зимових видів спорту (2016-2025 рр.)» і «Плану будівництва національних центрів і споруд із зимових видів спорту (2016-2022 рр.)». Програми покликані дати поштовх розвитку індустрії зимових видів спорту. Олімпіада у Пекіні зацікавила компанії-спонсорів з різних галузей. Так, банк Китаю, офіційний партнер Олімпійських і Параолімпійських зимових ігор 2022 р., інвестує 30 млрд. юанів (4,8 млрд. дол. США) у розвиток зимових видів спорту у Китаї з 2018 по 2024 р. Інвестиції планують для залучення 30 млн. китайських родин і 100 млн. китайців до занять зимовими видами спорту, що стане потужною базою з пошуку і підготовки конкурентоспроможних спортсменів [5].

У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що уряд Китаю докладє серйозних зусиль для успішного і динамічного розвитку сфери спорту вищих досягнень у країні. Державне регулювання у цій сфері спорту характеризується, насамперед, наявністю спеціального законодавства, системи державних органів, що мають повноваження, механізму регулювання і контролю. Однією з яскравих істотних особливостей сучасної китайської системи спорту вищих досягнень є перехід від екстенсивної моделі розвитку до інноваційної.

На наш погляд, Україна використовуючи досвід розвитку спорту вищих досягнень у Китаї, повинна розробити державну інноваційну стратегію розвитку спорту вищих досягнень, яка передбачає інвестиції в інфраструктуру, кадровий потенціал і наукове обслуговування даної сфери.

Висновки. Сучасна китайська модель спорту вищих досягнень на основі інноваційного управління демонструє гнучкий, творчий підхід, постійно корегуючи методи і форми перетворень. Пошук цій йде постійно і рішення приймаються відповідно до доцільності та економічної реальності.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням організаційно-управлінських аспектів розвитку спорту вищих досягнень в інших провідних країнах світу.

Література

1. Алтухов С.В. Спортивная реформа в Китае: от государственной идеологии до изменения сознания людей. [Интернет] дата звернення 11.05.2021. Доступно: <https://istina.msu.ru/publications/article/87067653/>
2. Бубка С.Н., Платонов В.Н. редакторы. Менеджмент подготвокиспортсменов к Олимпийскимиграм. К.: Олимп. Лит.; 2017. 480 с.
3. Бурк Верена. Спорт в Китае: история развития и современное сосотояние. Наука в олимпийском спорте. 2014; №1; с. 54-59.
4. From Barcelona to Athens (1992–2004): 'Juguo Tizhi' and China's quest for global power and Olympic glory [Internet]. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2012.634987>
5. General Administration of Sports of China. Winter Sports Development Plan. [Internet]. Available from: <https://sports.sina.com.cn/others/winter/2016-11-02/doc-ifxxnety7136147.shtml>
6. Xiaoqian H. An analysis of Chinese Olympic and elite sport policy discourse in the post – Beijing 2008 Olympic Games. Loughborough University Institutional Repository. 2015. 442 p.
7. Hong F. China. In: B. Houlihan, N. Green, eds., Comparative Elite Sport Development: systems. Structures and public policy. 1st ed. Oxford: Butterworth-Heinemann. 2008. P. 26-52.

References

1. Altukhov S.V. Sportyvnaia reforma v Kytae: ot hosudarstvennoi ydeolohyy do yzmeneniya soznanyaia liudei. [Internet] data zvernennia 11.05.2021. Dostupno: <https://istina.msu.ru/publications/article/87067653/>
2. Bubka S.N., Platonov V.N. redaktory. Menedzhment podhotovky sportsmenov k Olympyiskym yhram. K.: Olymp. Lyt.; 2017. 480 s.
3. Burk Verena. Sport v Kytae: ystoryia razvytyia y sovremennoe sosotoianye. Nauka v olympyiskom sporте. 2014; №1; s. 54-59.
4. From Barcelona to Athens (1992–2004): 'Juguo Tizhi' and China's quest for global power and Olympic glory [Internet]. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2012.634987>
5. General Administration of Sports of China. Winter Sports Development Plan. [Internet]. Available from: <https://sports.sina.com.cn/others/winter/2016-11-02/doc-ifxxnety7136147.shtml>
6. Xiaoqian H. An analysis of Chinese Olympic and elite sport policy discourse in the post – Beijing 2008 Olympic Games. Loughborough University Institutional Repository. 2015. 442 p.
7. Hong F. China. In: B. Houlihan, N. Green, eds., Comparative Elite Sport Development: systems. Structures and public policy. 1st ed. Oxford: Butterworth-Heinemann. 2008. P. 26-52.